

Tre av fyra äldre riskerar svält – kommunerna saknar kompetens

Sjukdomsrelaterad undernäring, eller svält, drabbar många äldre på grund av sjukdom och funktionsnedsättningar. Undernäringen orsakar mycket lidande och ger ökad risk för ytterligare sjukdom och död. Om individer som är i riskzonen identifieras snabbt, och rätt åtgärder sätts in kan den negativa spiralen brytas. Men för detta krävs rätt kompetens – något som de flesta kommuner saknar. Det visar en ny kartläggning från Dietisternas Riksförbund som presenteras i dag.

Undernäring är vanligt bland äldre. Svenska studier genomförda med runt 4 700 patienter visar att cirka 28 procent av de med kronisk sjukdom riskerar att utveckla, eller lider av, undernäring. Bland kroniskt sjuka äldre är siffran ännu högre. Skälen till undernäring är ofta bakomliggande sjukdom som yttrar sig i dålig aptit och muskelnedbrytning. Obehandlat leder detta tillstånd till döden och på vägen orsakar det mycket lidande, och dessutom ökade vårdkostnader. Samhällskostnaden beräknas ligga på 10 000 kronor per dag och individ.

Dietister utgör den yrkesgrupp som har kompetens för att förebygga och behandla sjukdomsrelaterad undernäring, men trots omfattningen av problemet finns totalt bara 245 heltidstjänster för dietister i kommunerna och primärvården sammantaget. Detta kan till exempel jämföras med antalet sjukgymnaster som år 2010 var 2 391 bara i primärvården.

Från 2007 och framåt anställdes drygt hundra kommundietister som en följd av regeringens riktade insatser till stöd för de mest sjuka äldre. Syftet var att stimulera till varaktiga insatser som att höja kvaliteten i vården av de äldre när det gäller mat, näring och nutrition. Men när projekten löpt ut har kommunerna valt att avsluta tjänsterna.

– Det är de äldre som får betala priset i form av bristande nutritionsvård. Situationen är allvarlig – det ligger inom det kommunala hälso- och sjukvårdsansvaret att ge de mest sjuka äldre ett gott nutritionsomhändertagande och en god behandling, säger Elisabet Rothenberg, ordförande i Dietisternas riksförbund.

Enligt kartläggningen kommer antalet heltidstjänster för kommundietister som arbetar med äldre i landet totalt att vara knappt 48 stycken efter 2014. I 234 av 290 kommuner riskerar man framöver att helt sakna kommundietist.

Även i landstingens primärvård är tillgången på nutritionskompetens starkt underdimensionerad. Många äldre bor hemma längre och deras huvudsakliga kontakt med sjukvården är via vårdcentralen.

– Kostnaderna för undernäring ligger i nivå med de för övervikt och fetma. Med rätt insatser kan vi göra mycket för att ge enskilda äldre god livskvalitet med minskad risk för trycksår, fall och annat lidande. Kostnaden för sjukdomsrelaterad undernäring uppskattas enligt en brittisk undersökning* till runt 10 procent av sjukvårdsbudgeten, omräknat till svenska förhållanden innebär det mer än 21 miljarder. Det är givetvis en orimligt hög summa, säger Elisabet Rothenberg.

För ytterligare upplysningar kontakta.

Elisabet Rothenberg, Ordf. Leg. dietist,

tfn: 0706-41 45 81

E-post: elisabet.rothenberg@vgregion.se

** Elia M, Stratton RJ. Calculating the cost of disease-related malnutrition in the UK in 2007. In: Combating malnutrition: recommendations for action. A report from the Advisory Group on Malnutrition led by BAPEN ed: M Elia, C.A. Russell. London: BAPEN; 2009. Report No.: 978 899467 36 5.*

Dietisternas Riksförbund (DRF) är en yrkesförening inom Naturvetarna. Medlemmarna är legitimerade och har en universitetsutbildning med huvudinriktning på näringslära och nutrition omfattande 3-4 års högskolestudier. Av DRF:s drygt 1200 medlemmar arbetar de flesta inom slut- och öppenvård samt kommunal äldreomsorg, med prevention och behandling av nutritionsrelaterade problem samt undervisning av personal. Dietister arbetar också inom folkhälsa och friskvård samt för olika livsmedels- och läkemedelsföretag.

WWW.DRF.NU

DRF
DIETISTERNAS
RIKSFÖRBUND

PRESSMEDDELANDE

Om undernäring

Undernäring är ett tillstånd där brist på energi, protein eller andra näringsämnen har orsakat mätbara och ogynnsamma förändringar i kroppens sammansättning, funktion eller av en persons sjukdomsförlopp

Risken för sjukdom, skador och funktionsnedsättningar ökar med stigande ålder och därmed ökar också risken för sjukdomsrelaterad undernäring. Undernäring är vanligt i samband med kronisk sjukdom och orsakas av minskat intag och/eller ökad omsättning av energi och näringsämnen, på grund av nedsatt aptit och ökad vävnadsnedbrytning.

En individs nutritionsstatus är av stor betydelse för prognos, vårdtid, vårdtyngd, risk för komplikation, autonomi och livskvalitet. Ju tidigare nutritionsproblem uppmärksammas desto större är möjligheterna att förhindra eller minska dess effekter.

Förekomsten av risk för undernäring varierar beroende på screeningmetod och vilken population som studeras. Sverige saknar nationella data varför Storbritannien som studerat detta under många år används som exempel. Mer än 3 miljoner (motsvarande nästa 5 procent av befolkningen) anses vara i risk för undernäring. Översatt till svenska förhållanden motsvarar detta närmare 500 000 invånare, varav 93 procent bor i ordinärt boende. Framförallt drabbas äldre och huvuddelen av kostnaden kan relateras till personer från 65 år och uppåt.

** Källor: Socialstyrelsens rapport "Näring för god vård och omsorg", Elia M, Russel CA (eds). Combating malnutrition: recommendations for action 2009, Elia M, Stratton R, Russell C, Green C, Pang F. The cost of disease-related malnutrition in the UK and economic considerations for the use of oral nutritional supplements (ONS) in adults*

Om kartläggningen:

Kartläggningen är en sammanställning av tillgängliga uppgifter avseende kommundietister samt dietister anställda i primärvården. Uppgifterna om antalet tjänster som kommundietist är hämtade från kommundietisternas nätverk. Vi har räknat bort de tjänster som är i projektform och upphör innan 2014-12-31 samt de som inte arbetar med äldre. Uppgifterna om antal dietister inom primärvården är baserade på uppskattningar från Dietisterna Riksförbunds kontakter i respektive landsting och region. Siffrorna är sedan jämförda med SCB:s befolkningsstatistik.

Utvald fakta ur kartläggningen:

- Inom Region Gotland, Uppsala läns landsting och Stockholms läns landsting har man totalt sett flest antal dietister per capita – kommundietisterna och landstingens primärvårdsdietister sammanräknade. Gotland saknar dock helt kommundietister. En brist de delar med Östergötland, Norrbotten och Västmanland.
- Landstinget i Kalmar län saknar helt dietister inom primärvården (tas in på remiss) och bland kommunerna i länet endast en heltidstjänst för kommundietist. Det gör dem totalt sett "sämst i klassen".

Dietisternas Riksförbund (DRF) är en yrkesförening inom Naturvetarna. Medlemmarna är legitimerade och har en universitetsutbildning med huvudinriktning på näringslära och nutrition omfattande 3-4 års högskolestudier. Av DRF:s drygt 1200 medlemmar arbetar de flesta inom slut- och öppenvård samt kommunal äldreomsorg, med prevention och behandling av nutritionsrelaterade problem samt undervisning av personal. Dietister arbetar också inom folkhälsa och friskvård samt för olika livsmedels- och läkemedelsföretag.

WWW.DRF.NU

PRESSMEDDELANDE

- Södermanlands läns landsting kommer göra en satsning på dietister i primärvården 2014 och gå från 5 till 13 tjänster totalt. Därmed kommer man gå från en niondeplats till en andraplats.
- Blekinge, Dalarna och Västerbotten har bäst tillgång till kommundietister. I Dalarna har man dock mycket dålig beläggning inom primärvården

Topp fem kommundietister:

1. Blekinge	50 745 invånare per dietist som arbetar med äldre
2. Dalarna	55 372
3. Västerbotten	77 761
4. Södermanland	91 785
5. Gävleborg	100 617

Botten fem kommundietister:

1. Östergötland	Saknar helt kommundietister som arbetar med äldre
1. Norrbotten	Saknar helt kommundietister som arbetar med äldre
1. Gotland	Saknar helt kommundietister som arbetar med äldre
1. Västmanland	Saknar helt kommundietister som arbetar med äldre
2. Jönköping	678 974 invånare per dietist som arbetar med äldre

Topp fem landsting med dietister i primärvård:

1. Region Gotland	12 561 invånare per dietist i primärvården
2. Uppsala läns landsting	25 391
3. Stockholms läns landsting	27 036
4. Västernorrlands läns landsting	30 207
5. Gävleborgs läns landsting	33 539

Botten fem landsting med dietister i primärvård:

1. Kalmar läns landsting	Saknar anställda dietister i primärvården*
2. Dalarnas läns landsting	1 383 185 invånare per dietist i primärvården**
3. Jämtlands läns landsting	252 522**
4. Landstinget i Blekinge	152 235
5. Jönköpings läns landsting	147 603

* Remitterar patienter vid behov till en särskild dietistmottagning på Länssjukhuset i Kalmar.

** Då dessa landsting endast har en deltidstjänst blir siffran högre än antalet faktiska invånare.

Dietisternas Riksförbund (DRF) är en yrkesförening inom Naturvetarna. Medlemmarna är legitimerade och har en universitetsutbildning med huvudinriktning på näringslära och nutrition omfattande 3-4 års högskolestudier. Av DRF:s drygt 1200 medlemmar arbetar de flesta inom slut- och öppenvård samt kommunal äldreomsorg, med prevention och behandling av nutritionsrelaterade problem samt undervisning av personal. Dietister arbetar också inom folkhälsa och friskvård samt för olika livsmedels- och läkemedelsföretag.

WWW.DRF.NU

DRF
DIETISTERNAS
RIKSFÖRBUND